

QVÆSTIO MEDICA

CARDINALITIIS DISPVATIONIBVS MANE DISCVTIENDA

IN SCHOLIS MEDICORVM DIE IOVIS XI APRILIS.

M. NICOLAO MATHIEV, Doctore Medico, Præside.

An à Venatione urgente sume ἀσφαλεια salubris?

QUOD homo sit *ἡμεῖς ἀνθρώπων, θάναντες*, quod omnem admirationem superet, quod Naturæ cuncta molienti decus & ornamentum, quod à Theologis dicatur omnis creatura, ab aliis augustum Dei templum, quod sit rerum omnium finis, cui omnia subalternariaerviunt, ipse verò nulli, nisi homo homini, quod Deus Optimus Maximus eum minuerit paulò minis ab Angelis; habet partim ab animà formarum omnium præstantissimà, divinà & immortalè, quæ sola creatur, non generatur, nec ex subiecti potentia educitur, sed illud perficit: Sola hæc individua est; cæteræ omnes formæ naturales augentur, minuuntur, dividuntur cum subiecto; at hæc tota est in toto & tota in qualibet corporis particulâ. Proximè accedit ad naturam Angelicam ratione intellectus, originis, æternitatis, cognitionis & beatitudinis. Partim à corpore, corporum omnium mensurâ & exemplari, animæ domicilio, quod ita omnibus antecellit, ut omnium sit regula. Hujus præstantiam inter alia probant figura recta, in Caelum se attollens, temperies moderata, partium æquabilitas & iusta proportio, mita venarum, quæ ab hepate originem habent, & arteriarum, quæ à corde (omnium facultatum principio) ortum habent, & nervorum varietas, qui à cerebro oriuntur; nec mitto mûculos motûs arbitrij instrumenta (quorum tanta est quantitas adionum diversitas.) Homo tamen fortunæ ludibrium & morborum mancipium, nascens & quandiù vivit moritur; & in horas fenescit, velit nolit. Ipsius *ἐνσπνδια* in causâ est cur fiat morbis pluribus & quasi infinitis obnoxius. Fatalen metam tãtis aut celeritûs attingimus, prout vivendi leges servamus aut negligimus. Ad tuendam hominis valetudinem, summa est æris ut necessitas sic dignitas, ab eoque alterato Epidemij mitiores, ut corrupto & putente pestilentes morbi oriuntur, nec minor alimentorum ex quorum vitio *ενσπνδια* peste graves.

HOMO quandiù vivit, solidæ substantiæ, carnosæ & spirituosæ fit dissipatio perennis, partim à calore infuso (qui ut animæ cum corpore vinculum est, sic mortis necessitatis author) partim ab externo. Tandiù nutritur necesse est, atque si ja-ctura isthæc indefinens, respiratio & alimentis non reparatur perpetuò; brevi marcesce confectus perit; quod triplicis substantiæ effluxit nusquam reponitur, & si quid reparatur, calor ipse natus, omnium naturalium actionum author, præstat, cum facultate nutritæ adjuncta à quatuor quæ illi ministrant, attractrice, retentrice, coëctrice, & expultrice. Attrahitur alimentum calore, substantiæ similitudine, & fugâ vacui, atque etiam fibris rectis; retinetur fibris obliquis in ventriculo & caloris infusi ministerio, in quo coquitur propriâ ventriculi facultate adjuncta partium circumstantium fori, coctum deponitur in intestina graciliora virtute expultrice, unde fugitur chylus à venis Mesaraicis, quem per venam Portam hepatis committunt, dum excrementum primæ coctionis in crassiora deponitur foras educendum. In hepate perficitur secunda coctio, ibique fit sanguis, qui repurgatus duplici excremento, felle & limo, dilutus fero per venas distribuitur, in quarum oribus fit ros, extra venas dum appellat partes nutriendas cambium & gluten, & sic peragitur tertia coctio, & inde nutritio. Expultrix facultas tanti est momenti ad vitam & sanitatem, ut nisi fungatur suo munere, plures oriuntur morbi, & est cum calore depaſcente fatalis interitûs causâ inevitabilis excrementorum proventus; hujus facultatis obiectum triplex, sctus, alimentum, excrementum.

ALIMENTORVM innumera fit varietas, atque pauca homini intacta probamus; si ex sanitatis studio nata diligenter, salubria ab insalubri, euechymum à cacochymo, eupeptum à dyspepto, polytrophum ab oligotropho discernatur; non ut gula & insaturabili abdomini illecebra & irritamentum inveniat. Simplex variò & miscello haud dubit salubris. Alimenta suppetunt plantæ, animalia, animalium carnes magis probandæ; hinc purior succus & laudabilior gignitur, concocti faciliòr, hinc pauciora excrementa. Imbecilles cibi, cuiusmodi sunt qui ex planis & fructibus petuntur, breviorem vitam; parvifera pisces, damnum veteres, qui suis ægris sæpius pisces potgebant: nunc ab agrorum tridinis exulant. Præcipiti hyeme & vereno, an fit salubris *ἀσφαλεια*? salubris *νοσθησία*? Quo uberior calor natus, eo corporis & valentior alimentum opus est. Multum refert quæ arte id usurpetur. Dieteticus alimentorum substantiæ, quantitatis, qualitatis, ordinis (qui semper idem non servandus) temporis, præparationis, & utendi modi rationem habeat. Parum delinquit qui quid regioni, tempestati, ætati, consuetudini debeat, observabit diligenter. Caveat vir prudens ab alimentorum ratione, quæ non tantum coctionem efficit difficilem, sed se ipsius impediendo facit ut partes suo genio defraudatæ totumque corpus à morbis maximi momenti patiantur.

INTER res non naturales, quæ corpus afficiunt sanitatis causâ, non mediocriter potest exercitatio, si modum servet; Athletarum minimè laudanda, extra Naturæ limites progreditur, anhelitus nimiam alterationem excitat, labor potius dicenda. Exercitationum tot sunt genera quot motionum differentiæ: movemur à nobis ipsis aut ab aliis, *σχηματιστική, ἑτοιμαστική, ἀνταγωνιστική, ἑκταστική, ποικιλική*, cursu, saltu, disci jactu, lusu pile; ab aliis navigatione, equitatione, vedione; datur mista ex ambabus, equitatio violentior, luctu, pugillatus. Inter omnes præstat venatio, quæ non tantum corpus exercet, enim etiam animam oblectat & valet, atque in eâ ratione mirifica labores voluptate & laudis cupiditate ita temperantur, ut difficile sit satis iudicari, major ne sit corporis, an animi motus. Dum cuncta animalia hominis causâ produxit Natura, ipsa venationem probavit laudandam, ex eo quod corporis robur & animi vigorem augeat. Venationis multe sunt species, quarum aliæ, retibus, laqueis, visco, & aucupis; aliæ carnivoris & rapacibus avibus, ut sunt, buteo, zefalon circos, alcedas, pernea, aquila, spila, pigargus, petcos, hypotritoches, quorum alij plumatilis illicij dicuntur, alij manuarij receptus; aliæ canibus, sagittis, aliæ armis modò in volatilia, modò in terrestres belluas peraguntur. Illas magis probamus, in quibus venatores tam pedibus euntes vel currentes, quam equis veditiferas canibus & armis, cervum, aprum, melem, lupum, vulpem, leporem insectantur; corpora magis exercent, sensus acunt, animi voluntatem afferentes. Quis putat negligendam, quæ adversus quales, perdoes, fufanos, cornutines, rusticulas peragitur; quis eam non amat ardentem quam perficit vertagus acer, dum leporis campis apertis velocitatem generosè vincit.

TANTÆ fuit commendationis venatio apud Veteres sanitatis causâ, ut Princeps ille qui vitæ & sanitatis studiosissimus fuit, venationi ita avidè operam dederit, ut septem annis neque urbis, neque ruris tecto usus sit; alter ad cenam acceptus, qui se cibis appofitis delectari negavit, habuit responsum hoc esse, quod nec in venatu nec in cursu laborasset; si que sane & sic cætere, quibus Lacedæmoniorum epulæ condiebantur. Venationem famem & sitim excitare qui negat, venatur bove leporem, vociferatione, cursu & jucundo sonitu tubæ hæc eveniunt dum venatores se ipsos & canes exhilarant, qui his & ante instructi prædam alacrioris sectantur avidiùs, donec capta inter eos dividatur, si que reſecti quiescant. Inter hæc venatorum dentes pruriunt, ventresque inedia latrat, quem reficere alimenta vorando nefas. Alimentorum usus salubris qui peragitur cum sobrietate, illa in ore dentibus & lingua optimè præparata faciliùs coquuntur in ventriculo, & sic aliæ coctiones meliùs & perfectiùs aguntur, tandemque nutritio felicitis partium corporis venatu dissipatam familiam refect, Vno ut non displiceat, si sobriè, accuratè & diligenter hoc agatur, nec ullus se fecerit madidum. Caro nulla, salubris; quò breviore tempore & magis dissipantur corpora, eo promptiùs & ampliùs reficienda alimentis, observatis semper & ubique *ἀσφαλεια*, ordine, consuetudine, præparatione, utentium viribus, calore nativo, & præter omnia sobrietate; omnis enim repletio mala.

Ergo à Venatione urgente sume ἀσφαλεια non salubris.

Proponebat Lutetiæ FRANCISCVS VEZOV, Parisinus, A. R. S. H. M. DC. LXIX.

